

Okulöncesi

Dönem Davranış Sorunları

Çocuklarda görülen her olumsuz davranışı **davranış bozukluğu** olarak değerlendirmek doğru değildir. Herhangi bir etkiye anlık bir tepki durumu da olabilir. Çocuğun davranışlarında bir bozukluk olup olmadığını anlamak için sıkı bir gözlem gerekir. Olumsuz davranışların şiddeti ve sıklık derecesi dikkatlice incelenmelidir.

Bu dönemde sıklıkla karşılaşılan bazı davranış problemleri şu şekildedir;

İnatlaşma:

Tüm çocuklar iki ile dört yaş arasında annelerinden ayrı bir birey olduklarını anlamaya başlar. Bu dönemde tüm çocuklarda inatlaşma ve hırçınlık görülür. 2-4 yaş arası sık görülen inatçılık davranışı karşısında yapılabilecek en iyi şey, çocuğa karşı ısrarcı davranmamaktır. Çocukla ortak bir sonuca varabilmek için ona anlayabileceği şekilde açıklamalar yapılmalıdır.

Tırnak Yeme:

Tırnak yeme problemi; suçluluk duygusundan, içindeki öfkeyi bastırma isteğinden, çevresine veya kendisine duyduğu güvensizlikten kaynaklanmaktadır. Tırnak yeme problemi genellikle 4-8 yaş arasında ortaya çıkar ve ergenlik döneminin sonlarına doğru kendiliğinden geçer. Çocuk asla zorlanmamalı, onu bu davranışından vazgeçirmek

için baskı uygulanmamalıdır. İçine kapalı çocuklarda daha fazla görülen bu problemin en iyi tedavisi konuşmaktır. Eğer çocuk, içini dökebileceği bir dinleyici bulabilirse kısa sürede bu **davranış bozukluğu** kendiliğinden kaybolur.

Öfke ve Saldırganlık:

Öfkeli ve saldırgan davranışlar; çocuğun ailesi veya çevresindeki yetişkin insanlar tarafından sürekli engellenmesi ve hareketlerine çok karışılması sonucunda ortaya çıkabilen bir sorundur. Bunun dışında ailede öfkeli biri varsa, çocuk saldırganlık davranışlarını bu kişiden görüp uyguluyor olabilir.

Saldırganlık davranışı genellikle kendini güvensiz hisseden ve çevreye kendini ispatlamak isteyen çocuklarda daha çok görülür. Çocuğun kendisine güvenmesini sağlamasına ve hissettiği öfke duygusunu boşaltmasına yardımcı olacak spor faaliyetlerine yönlendirilmesi faydalıdır.

Yalan Söyleme:

Yalan söyleme davranışının çeşitli nedenleri vardır. Yalan söyleme, çocuklarda genellikle 5 yaşında ortaya çıkar. Bu yaşta hayal gücü gelişen çocuk, yalanın kötü bir şey olduğunu bilmez. Olayları ve nesnelere istediği şekilde hikâye ederek anlatabilir. Çocuğun söylediği bu tür yalanlar geçicidir, üzerinde durulmaması gerekir. Çocuğa kızmadan, anlattıklarının aslında doğru olmadığını belirterek yalan ile gerçeğin arasındaki farkları keşfetmesine yardımcı olmak gerekir.

Okulöncesi Dönemde Görülen Davranış Bozukluklarının nedenleri

Çocuklarda görülen davranış bozukluklarının birçoğu aile ile ilgili problemlerden kaynaklanmaktadır. Babanın veya annenin yokluğu, çocuğun diğer aile büyükleri tarafından büyütülmesi, ailenin çocukla yeterince ilgilenememesi gibi sebepler, çocuklarda olumsuz davranışlara yol açmaktadır. Anne ve baba arasındaki tartışmalar, ailenin ayrılması, babanın alkol kullanması, stresli bir aile yaşantısı, **okul öncesi** dönemde görülen davranış bozukluklarının başlıca nedenleridir.

Okul öncesi dönemde çocuklarda görülen davranış bozuklukları dört temel nedene dayanır:

Dikkat Çekmek:

Çocuklar her zaman ailelerinden ve çevrede bulunan insanlardan ilgi görmek isterler. Önce pozitif davranışlarla ilgiyi çekmeye çalışırlar. Bunu başaramadıklarında ise uygunsuz davranışlara başvururlar. Eğer çocuk bu uygunsuz davranışlarıyla dikkat çekmeyi başarabilirse, bu davranışını sürdürür. Çocuğun dikkat çekmek için başvurduğu uygunsuz davranışların temelinde sevgi ve ilgi isteği yatar.

Dikkat çekmek için oluşan davranış bozukluklarında çocukla konuşmak ve olumlu davranışlarını takdir etmek gerekir. Çocuk olumsuz davranışta bulunduğu anda ise görmezden gelinmelidir.

Güç Gösterisi:

Güç gösterisinde bulunan çocuklar otoriteye karşı gelir, sınırları zorlayarak sadece kendi istediği şeyleri yapmaya çalışır. Tüm kuralları çiğner; ailesi, kardeşleri, öğretmenleri ve arkadaşlarına karşı güç uygular. Baskıcı ve otoriter ailelerde yetişen çocuklarda bu **davranış bozukluğu** daha sık görülür.

Güç gösterisinde bulunan çocuğa karşı sakin davranmalı, işbirliğine dayalı etkinliklere katılması teşvik edilmelidir. Çocuğa yapabileceği küçük işler verilerek kendini güçlü ve değerli hissetmesi sağlanmalıdır.

Yetersizlik Davranışı:

Yetersizlik davranışı,, aşırı korumacı ve kontrolcü ailelerin çocuklarında yaygın olarak görülür. Çocuk, yaptığı her şeyde beceriksizlik davranışı sergiler. Bu çocuklar hiçbir işi kendi başlarına yapamazlar ve sürekli başkalarının onayına ihtiyaç duyarlar.

Yetersizlik davranışı olan çocuklara küçük işler verilerek cesaretlendirilmeli ve iyi özellikleri ön plana çıkarılmalıdır. Çocuk asla bir başka çocukla kıyaslanmamalıdır.

İntikam Davranışı:

İntikam davranışı, sevilmediğini ve istenmediğini düşünen çocuklarda görülür. Kendisi sevilmediğine inandığı için mutsuzdur, başkalarını da bu yüzden mutsuz etmek ister. Başkalarını üzerek kendini başarılı hisseder. İntikam davranışı fiziksel zarar vermeye varacak derecede aktif olabileceği gibi; küsmeye, konuşmama, yemek yememe gibi pasif de olabilir. Çocuk intikam amacıyla anne ve babasına kötü sözler söyleyebilir.

İntikam davranışının temel nedeni, çocuğun hissettiği umutsuzluk duygusudur. Bu çocuklara güvende oldukları ve sevidikleri hissettirilmeli, güvene dayanan bir ilişki kurulmalıdır.

Okul Psikolojik Danışmanı
İpek ÖZDEMİR